

TURUN
YLIOPISTO

TAIDE-
YLIOPISTO
X

LUOVA TULEVAISUUS

– Kokemuksia taiteellisesta
asiantuntijuudesta elinkeinoelämässä

TOIM. JENNI LATVA JA NANNA RINTALA

Luova tulevaisuus – Kokemuksia taiteellisesta asiantuntijuudesta elinkeinoelämässä

Toimitus:
Jenni Latva ja Nanna Rintala

Julkaisijat:
Taideyliopiston Seinäjoen yksikkö sekä
Turun yliopiston elintarvikekehityksen
Seinäjoen yksikkö

Graafinen suunnittelu ja taitto:
Jappis Oy, Jani Peltonen

Kannen kuva: Jenni Latva
Kannessa: Klas Eriksson: Forza Rosa Fluff, Isokyrö 2015
Kuvat: Jenni Latva, ellei kuvan yhteydessä
muuta mainita.

Paino: Hansaprint, 2022

ISBN (Taideyliopisto) 978-952-353-057-7 (painettu)
ISBN (Taideyliopisto) 978-952-353-058-4 (pdf)
ISBN (Turun yliopisto) 978-951-29-8893-8 (painettu)
ISBN (Turun yliopisto) 978-951-29-8894-5 (sähköinen)

Tämä kirja on luettavissa avoimena julkaisuna
Taideyliopiston ja Turun yliopiston sähköisissä
julkaisuarkistoissa.
<https://taju.uniarts.fi>
<https://utuvolter.fi>

LUOVA TULEVAISUUS

– Kokemuksia taiteellisesta
asiantuntijuudesta elinkeinoelämässä

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

TAIDE-
YLIOPISTO
x

UCS SEINÄJOEN YLIOPISTOKESKUS
University Consortium of Seinäjoki

Sisällysluettelo

ALKUSANAT	8
KAATUMISEN KAUNEUDESTA	12
TYVI ON JATKUMO	18
YRITYKSET JA TAITEILIJAT OSANA UUDENLAISTA KEHITYSPROSESSIA	
PROSESSIKUVAUS	24
YRITYSTEN HAASTEET	40
ODOTETUT RATKAISUKONSEPTIT	48
PALAUTTEET JA HAVAINNOT	64
TAITEELLINEN RATKAISUKONSEPTI: IDENTITEETTIKOLLAASI	70
ENNAKKOLUULOTTOMASTI UUTEEN	76
VÄLITTÄJÄ ON YRITYKSEN LUOTTOKUMPPANI	80
YHTEISET ILMIÖT	84

ALKUSANAT

Jenni Latva,
projektipäällikkö,
Taideyliopisto

Mitä on luova asiantuntijuus? Miten lisätä luovaa ajattelua yhteiskunnan eri osa-alueilla? Millaista taiteilijoiden ja yritysten yhteistyö voisi olla? Muun muassa tällaisia kysymyksiä esitimme, kun ryhdyimme rakentamaan TYVI – Taiteen ja yritystoiminnan välinen yhteistyö uuden liiketoiminnan mahdollistajana -hanketta.

Taiteen ja luovuuden keinoin yritystoiminnan haasteisiin voidaan löytää kokonaan uusia näkökulmia ja tapoja ajatella. Taide auttaa meitä katsomaan ja näkemään toisin. Uudet ja tuoreet kehittämiskeinot vahvistavat yritysten kilpailukykyä, kykyä uusiutua ja luoda uusia liiketoiminnan muotoja tai peräti jopa aloja. Tämä ajattelu ei ole uutta, mutta se etsii vielä omaa jalansijaansa elinkeinoelämässä.

Puolitoista vuotinen hanke alkoi vuoden 2021 alussa. Sen tarkoituksena ei ole ollut vain tuoda

taidetta ja taiteellista ajattelua uuteen vuorovaikutukseen vaan antaa myös elinkeinoelämälle avaimia uusiin löytöihin. Lisäksi toivomme, että taiteilijat löytäisivät uusia toimeentulon ja yhteistyön väyliä oman taiteellisen asiantuntijuutensa kautta.

Hanke koostui kaikille avoimista tapahtumista ja työpajoista, jotka edistivät tietoisuutta taiteellisesta asiantuntijuudesta ja toivat yhteen Etelä-Pohjanmaan alueen yrityksiä sekä taide- ja kulttuurialan ammattilaisia. Lisäksi hankkeeseen kuului rajatumpi taiteilija–yritys-yhteistyöpilotti, joka toteutettiin kolmen ruokaketjuun kytköksissä olevan yrityksen kanssa.

Tässä julkaisussa keskitytään pääosin kuvaamaan tätä prosessia, jossa taiteellista asiantuntijuutta hyödynnettiin yritysten haasteiden ratkaisussa. Mukana on ajatuksia hankkeen toimenpiteissä mukana olleilta taiteilijoilta, yrityksiltä sekä prosessia välittäneeltä taholta. Lisäksi julkaisussa on teemaan paneutuvat puheenvuorot toteuttajayliopistojen edustajilta.

Julkaisu on tarkoitettu ajatusten herättäjäksi, pohdiskeltavaksi ja pureksittavaksi. Hankkeen aikana toteutettu taiteilija–yritys-yhteistyö on kirjattu ylös suhteellisen tarkasti mutta kuitenkin ilmavasti. Toivomme, että se inspiroi muitakin antamaan mahdollisuuden luovan taiteellisen ajattelun kautta syntyneille luoville ratkaisutavoille, sillä onhan taiteilija luovuuden asiantuntija.

Kiitokset

TYVI-hanke kiittää kaikkia hankkeen toimenpiteisiin osallistuneita tahoja! Kiitokset rohkeille yrityksille: Alavuden Öljynpuristamo, Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa ja Pirjon Pakari, heittäytymisestä tuntemattomaan! Kiitos loistaville taiteilija-kehittäjille: Maarit Halonen, Antti Hintsu, Tero Hytönen, Noora Kauppila, Teemu Lehmusruus ja Henna Mantere tарттumisesta uuteen! Ja erityiskiitokset hankkeen rahoittajatahoille: Etelä-Pohjanmaan ja Pirkanmaan liitot, Seinäjoen kaupunki ja Seinäjoen yliopistokeskus!

■ Taideyliopiston ja Turun yliopiston TYVI – Taiteen ja yritystoiminnan välinen yhteistyö uuden liiketoiminnan mahdollistajana -hanke vahvasti Etelä-Pohjanmaan alueen yritys-elämää luovien alojen osaamisen avulla.

■ Hankkeen mahdollisti Pirkanmaan liiton Etelä-Pohjanmaan alueellisesta rahoituskehyksestä myöntämä Euroopan aluekehitysrahaston tuki. Osarahoittajina olivat Seinäjoen kaupunki ja Seinäjoen yliopistokeskus. Hankkeen päätoteuttaja oli Taideyliopiston Seinäjoen yksikkö ja osatoteuttaja Turun yliopisto.

■ Hankkeen päärahoittajana (73,06 %) oli Pirkanmaan liitto. Kuntarahoitus, yksityinen rahoitus ja muu julkinen rahoitus muodostivat yhdessä – noin neljänneksen (26,94 %) budjetista. Kokonaisbudjetti oli 109 000 euroa.

■ Hankkeen nimi: TYVI – Taiteen ja yritystoiminnan välinen yhteistyö uuden liiketoiminnan mahdollistajana

■ Toimintalinja: 2. Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen

■ Erityistavoite: 5.1. Yritysten innovaatiotoiminnan vahvistaminen

■ Toteutusaika: 1.1.2021 – 30.6.2022

KAATUMISEN KAUNEUDESTA, TAITEESTA JA TALOUSKASVUSTA

Jaana Erkkilä-Hill
vararehtori,
Taideyliopisto

Sain pojaltani joululahjaksi T-paidan, jonka rinnassa lukee Työn orja ja selkämyksessä Sorron yöstä nousee. Poika on seurannut äitinsä työtä niin taiteilijana kuin taideinstituutioiden palvelijana, yliopistojen orjana. Kaikki työ on tehty taiteen vapauteen ja vapauttavaan voimaan uskoen. Poika taas on lentänyt laudallaan, kolhinut itseään ja opetellut kaatumisen kauneutta. Siinä sivussa hän on opiskellut, solahtanut työelämään ja alkanut pitää huolta taloudestaan ja harjoitellut sijoittamista kryptovaluuttaan. Hän uskoo myös vapauteen, vaikka tekee yhtä pitkiä päiviä kuin äitinsä.

Taiteessa on voimaa, mutta on hyvä ymmärtää taiteen ja taiteilijan erilaiset tehtävät maa-

ilmassa. Taiteilijan tehtävä on tehdä taidetta ja taiteen tehtävä on antaa vastaanottajalle ajattelun aihetta, kokemuksen kauneutta tai kauneutta, näkymiä outoihin ja vieraisiin maailmiin. Taiteen tulisi pitää tekijänsä myös leivän syrjässä kiinni, mutta taide on arvaamatonta, ja saattaa elättää monia muita jättäen tekijänsä tyhjän päälle.

Olen pohtinut vuosikausia skeittikulttuurin ja taidetyön välistä suhdetta. Olen katsellut nuoria skeittareita lautojensa päällä, lentämässä korkeuksissa maan painovoimaa uhmaten. Olen viettänyt aikaa netistä löytyvien skeittivideoiden äärellä ja ihailllut lautailijoiden sitkeyttä, jatkuvaa tempujen hiomista ja voimaa nousta kerta toisensa jälkeen pystyyn, kun lauta on lentänyt alta ja asfaltti

iskenyt ihoon. Skeittaus vaatii tinkimätöntä työtä, loputonta harjoittelua, rohkeutta. Joillekin elämäntavasta tulee elinkeino, eikä vapauden pohjalta rakennettua taloudellista menestystä, mikä saattaa liittyä välineiden ja oheistuotteiden myyntiin, koeta mitenkään skeittauksen ominta arvopohjaa latistavana.

Skeittausta voi käyttää taiteellisen ajattelun metaforana. Itse toimintaan liittyy dynaamista aktiivisuutta, joka vaatii huimapäisyyttä ja sääntöjen kyseenalaistamista. Kyse on asenteesta, jossa yhdistyvät tekemiseen liittyvä itsekuri, rajojen rikkominen ja eräänlainen jatkuva itsensä uudelleen luominen tyhjistä. Lentoon lähtiessä ei tiedä, laskeutuuko laudalle vai kaatuuko maahan. Tässä mielenmaisemassa on paljon yhteistä

**”
Kyse on
nopeudesta,
tuulesta iholla,
hetkestä kun
lentää ilmassa,
eikä tiedä
laskeutuuko
laudalle vai
kaatuuko
maahan.**

yrittäjyyden ja taiteilijan työn kanssa, vaikka taiteilijat kokevat usein olevansa eri maata kuin elinkeinonharjoittajat, jotka pyrkivät kohti talouskasvua.

Me taiteilijat korostamme usein taiteen aineettomia arvoja ja asetamme taiteen autonomian jonkinlaiseksi arvoksi sinänsä. Taiteen voi nähdä ajatteluna, joka on ottanut materiaalisen muodon ja jota voidaan käyttää myös vaihdon välineenä. Aineettomilla arvoilla ladattu teos voidaan vaihtaa rahaan, tai palveluihin, enkä tunne taiteilijoita, jotka olisivat järjestelmällisesti kieltäytyneet myymästä taidettaan, kun ostaja on tarjonnut vaihdossa rahaa. Taiteen aineettoman arvon voi vaihtaa myös kokemukseksi vastaanottajan elämysmaailmassa ja joskus kokemuksesta makse-

taan rahalla, joskus se saadaan lahjaksi. Myös rahaa kuvataan vaihdon välineeksi, ja aivan kuten taide myös raha on aineetonta, vaikka sitä vielä joskus näkeekin kolikkoina tai seteleinä.

Onko siis taiteen tekemisellä ja rahan tekemisellä jotakin eroa, jos molemmat ovat vaihdon välineitä, joiden varsinainen arvo ei ilmene asiassa itsessään vaan siinä, mihin arvo vaihdetaan, miten arvo ymmärretään?

Taiteellinen ajattelu rohkeuden ja kaatumisen filosofiana voi toimia elinkeinoelämän innoittajana. Talouskasvu on hyvästä, jos sen tuottoa käytetään eettisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Taiteesta voidaan ammentaa voimaa myös silloin, jos maailman kriisit vaativat kulutuksen ja elinta-

son laskuun johtavia toimenpiteitä. Taide vaihdon välineenä voi antaa uusia näkökulmia käsityksiin hyvästä elämästä ja jopa talouskasvun kuvasta. On hyvä kysyä, voisiko myös talouskasvu perustua aineettomiin arvoihin ja ilmetä sosiaalisena pääomana materiaalsen pääoman sijasta. Niin taide kuin raha ovat vaihdon välineitä, ja me ihmiset määritämme niiden arvon. Voisimmeko mitata talouskasvua henkisen pääoman kasvukäyrällä?

Taiteellisen ajattelun avulla on mahdollista luoda uusi talouskasvun käsitteistö. Entinen saattaa kaatua kriisituulten puhaltaessa nopeammin kuin ehdimme ajatellakaan, ja kaatuminen todennäköisesti sattuu. Lamaantumisen ei ole vaihtoehto, vaan on noustava ylös, hypättävä laudalle ja lähdettävä uuteen lentoon.

//

**Taiteellinen ajattelu
rohkeuden ja kaatumisen
filosofiana voi toimia
elinkeinoelämän
innoittajana.**

TYVI ON JATKUMO

Anu Hopia
elintarvikekehityksen
professori,
Turun yliopisto

Etelä-Pohjanmaalla toimii yhteisö, jossa on poikkeuksellisen helppoa käynnistää odottamattomia kumppanuuksia.

Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistyksen EPANET-verkostossa toimii runsaat 20 eri alojen professoria tai tutkimusjohtajaa, joiden kotiyliopisto on josakin päin Suomea – Tampereella, Helsingissä, Vaasassa taikka Turussa – mutta joiden työ ja tutkimus sijoittuu pääsääntöisesti Etelä-Pohjanmaalle. Tämä monialainen porukka kokoontuu säännöllisen epä-säännöllisesti yhteisten pöytien ääreen, joiden ääressä on syntynyt monta epätyypillistä yhteistyöprojektia.

Eräs tällainen yhteistyö sai alkunsa vuonna 2009, kun saman pöydän ääreen istahti kolme

EPANET-professoria: elintarvikekehityksen Anu Hopia Turun yliopistosta, kuluttajatutkimuksen Harri Luomala Vaasan yliopistosta ja musiikin tutkimuksen Vesa Kurkela silloisesta Sibelius-Akatemiasta. Siinä rupatellessa aloimme pohtia, onko tieteenaloillamme mitään yhteistä. Mikä voisi olla meitä kaikkia yhdistävä teema, yhteinen nimittäjä?

Mikä yhdistää ruokatutkijaa ja musiikin tutkijaa? No, musiikin maku tietenkin! Vastaus oli tietysti heitetty huumorilla, mutta kirjallisuutta selatesamme havaitsimme, että musiikki ja maistaminen kietoutuvat todellakin monella tavalla yhteen, siinä hän kertoo oikeastaan jo ilmaisu ”musiikkimaku”.

Musiikki ja ruoka koetaan molemmat kaikilla aisteilla, ja ne molemmat ovat ihmisten välistä vies-

tintää, johon ei sanoja tarvita. Musiikkia ei pelkää kuunnella, eikä ruokaa pelkää maisteta. Millaista on musiikki, kun nuoteissa lukee *dolce*? Tunnetko sen äänen lisäksi makuina ja tuoksuina? Entä minkälaisella musiikilla kuvaisit kuplivaa samppanjaa, tai tanniinista punaviiniä? Eikö vain olekin ihan eri kuuloista sävelkulkua?

Näistä musiikin ja maun välisistä yhtymäkohdista on tehty runsaasti tutkimuksia, ja niihin perehtymällä syntyi myös Etelä-Pohjanmaalle ensimmäinen musiikin ja ruoan tutkijoiden yhteinen hanke KUMURU – Kulttuuri, Musiikki ja Ruoka. Tämä vuosina 2011–2014 Etelä-Pohjanmaan liiton tuella toteutettu projekti yhdisti eteläpohjalaiset ruoka- ja kulttuuritoimijat. Se tuotti paitsi kansainvälistä tutkimusta, myös neli-

**Mikä yhdistää
ruokatutkijaa ja
musiikin tutkijaa?
No, musiikin maku
tietenkin!**

päiväisen festivaalin Seinäjoelle, sekä englanniksi ja suomeksi julkaistun tutkijoiden, muusikoiden ja keittiömestareiden toteuttaman julkaisun Moniaistinen Keittokirja – 5DCookbook (www.5Dcookbook.fi).

Uudenlainen yhteistyö oli käynnistynyt yhdistämällä Etelä-Pohjanmaalle kaksi tärkeää teemaa, musiikin ja ruoan. Olimme silloin ja olemme edelleen sitä mieltä, että nämä kaksi osaamisaluetta ovat alueen vahvuuksia sekä kulttuurin että elinkeinoelämän näkökulmasta, ja että näitä osaamisalueita luovasti yhdistämällä alueelle syntyy kilpailuetua alueen elinkeino toiminnalle. Se synnyttää omintakeista kulttuuria, uutta liiketoimintaa ja myös uutta tutkimus- ja innovaatiotoimintaa.

Näin on käynyt, ja tuon ensimmäisen projektin jälkeen olemme toteuttaneet useita taidetta ja ruo-

kaa yhdistävää hanketta, joita on suunnattu eri sidosryhmille, kuten ruoka-alan yrityksille, lapsille ja nuorille, ruokaharrastajille sekä ruoka-alan organisaatioille. Mukana on ollut paitsi Turun yliopisto ja Taideyliopisto, myös useita muita EPANET-professoreja kuluttajatutkimuksesta arkkitehtuuriin unohtamatta Seinäjoen ammattikorkeakoulun monipuolista osaamista. Olemme myös verkottuneet kansainvälisesti Pohjoismaista Espanjan ja Ranskan kautta Argentiinaan.

Juuri päättyvä TYVI-hanke (Taiteen ja yritystoiminnan välinen yhteistyö uuden liiketoiminnan mahdollistajana) on viimeisin tässä hankkeiden helminauhassa. Ennen hankkeen käynnistymistä totesimme, että vaikka Etelä-Pohjanmaa on sekä ruoka- että taidemaakunta, vuoropuhelu yrittäjien ja taiteilijoiden välillä on lukkiutunut perinteisiin taiteen käytön keinoihin, eikä avauksia luovan ajat-

telun muunlaisesta hyödyntämisestä yritystoiminnassa juurikaan syntynyt.

Tähän haasteeseen kehitimme ratkaisun. TYVI-hankkeen aktiviteetit mahdollistivat yrittäjien ja taiteilijoiden uudenlaisen yhteistyön. Hankkeessa yritykset pääsivät kokeilemaan taiteilijoiden tarjoamaa luovaa asiantuntijuutta yritystoiminnan haasteiden ratkaisussa riskittömästi mutta rohkeasti. Samalla hanke loi prosessin, jotta luovan asiantuntijuuden käyttö olisi myös tulevaisuudessa kaikkien ulottuvilla.

Uskon, että olemme pystyneet tuomaan TYVI-hankkeeseen laajan kattauksen aiemmissä projekteissa kerättyä tietotaitoa. Samalla kun itse olemme oppineet uutta ja luoneet uusia yhteistyöverkostoja osaksi Etelä-Pohjanmaan vahvaa ruokaosaamista ja taidetta yhdistävää innovaatiotoimintaa.

//

Hankkeessa yritykset pääsivät kokeilemaan taiteilijoiden tarjoamaa luovaa asiantuntijuutta yritystoiminnan haasteiden ratkaisussa riskittömästi mutta rohkeasti.

PROSESSIKUVAUS

Jenni Latva
projektipäällikkö
Taideyliopisto

Prosesseista voidaan puhua, voidaan ideoida ja pohtia, miten asia sitten käytännössä toimisi. Tuumailla käytäntöjä ja miettiä tekijöitä, vastaanottoa ja mahdollisesti saavutettavia etuja ja hyötyjä. Hankkeen alkumetreillä teimmekin juuri näin; piirsimme suuntaviivat toimille, joita halusimme myös käytännössä toteuttaa ja testata. Kolmen eteläpohjalaisen yrityksen ja kuuden taiteilijan kanssa pääsimme pilotoimaan, miten taiteilijoiden asiantuntijuutta voitaisiin hyödyntää yritysten haasteiden ratkaisemisessa.

Miksi taiteilija?

Luovuutta on meissä jokaisessa, mutta taiteilijoilla on kyky nähdä maailmaa eri tavoin. Heidän aistimuksensa ja havaintonsa nykyhetkestä ja tulevasta rakentuvat asioiden havainnoimiseen hieman eri

suunnasta. Taiteilijoilla on myös rohkeutta esittää hulluimpiakin ajatuksiaan ja kysymyksiään ääneen. Yrityksen ulkopuolelta tulevana asiantuntijana tämä vaikuttaisi myös olevan sallitumpaa.

Taide yrityksissä

On selvää, että taidetta on aina ollut organisaatioissa. Helpoin ja useimmiten käytetyin tapa on tuoda taide näkyväksi yritykseen esimerkiksi maalauksena aulaan, kuvituksena vuosikertomukseen tai elävänä musiikkina pikkujouluihin. Myös taiteellisia menetelmiä voidaan hyödyntää yrityksissä. Esimerkiksi työhyvinvoinnin tukena voidaan käyttää teatteri- tai yhteisötaiteen menetelmiä.

Taiteellisen ajattelun ja asiantuntijuuden hyödyntäminen elinkeinoelämässä ottaa uskaliaamman askeleen

taiteen ja yrityselämän yhteistyössä. Se tuo taiteilijan osaksi organisaatiota eikä vain ulkoiseksi toimijaksi, joka tuottaa sisältöä. Taiteilijan asiantuntijuutta voidaan hyödyntää etsittäessä ratkaisuja todellisiin haasteisiin ja kehittämistarpeisiin. Tällä tasolla taide ei ole yritykseen kannettu, päälle liimattu oma saarensa, vaan taiteilija tuo oman panoksensa osaksi organisaatiota ja on myös itse osa organisaatiota.

Tavoitteet ja osapuolet

Hankkeen aikana toteutetun taiteilija–yritys-yhteistyön tarkoituksena ei ole vain ollut tuoda taidetta uuteen vuorovaikutukseen vaan antaa myös elinkeinoelämälle avaimia uusiin löytöihin. Taiteilijoille annettiin mahdollisuus kokeilla taiteellisen asiantuntijuutensa hyödyntämistä perinteisen taidekontekstin ulkopuolella. Yhteistyön tarkoituksena oli myös vahvistaa taiteilijoiden osaamista ja löytää uusia väy-

liä hyödyntää omaa osaamistaan mahdollisesti jopa yrittäjyyteen tai yrittäjämäiseen toimintaan asti.

Yrityksille puolestaan tarjoutui mahdollisuus testata riskittömästi tämänkaltaista erilaista ja elinkeinoelämässä vielä suhteellisen tuntematonta ratkaisumallia. Yritysten tuotekehitystoiminnassa, haasteiden ratkaisemisessa tai ylipäätään päätösten valmistelussa voidaan nähdä taiteilijaosaamisen mahdollisuudet; kuinka tuodaan mukaan uusi ja useasti erilainen näkökulma.

Yritykset saivat myös mahdollisuuden pohtia ammattitaitoisen fasilitaattorin vetämissä työpaikoissa omia kehittämiskohteitaan ja haasteitaan, jotka toivat prosessiin mukaan taiteilijoille ratkaistaviksi. Lisäksi yritykset saivat taiteilijoiden tekemiä konkreettisia ratkaisuehdotuksia esittämiinsä haasteisiin.

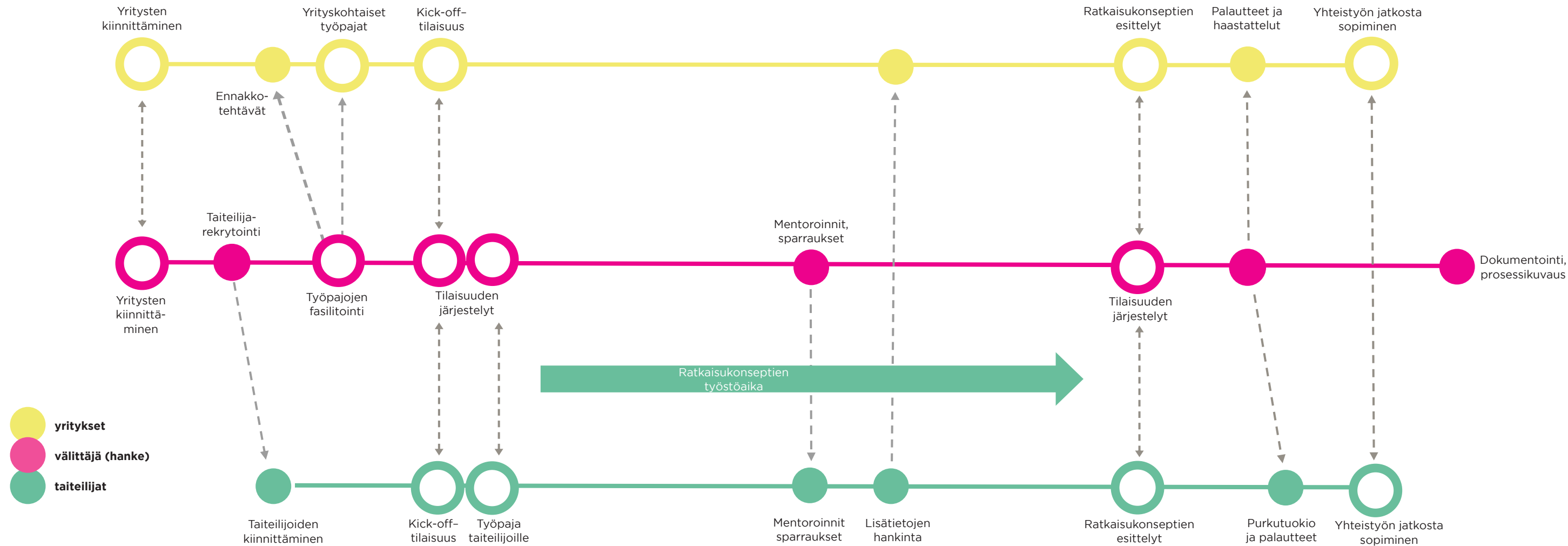
Hanketyöntekijät toimivat koko prosessin ajan välittäjänä, jonka roolina oli toimia lenkinä kaikkien prosessiin osallistuneiden tahojen välillä. Tämä käsitti kaikkea käytännön järjestelyistä syvällisempiin ohjaaviin keskusteluihin. Välittäjät myös varmistivat yrityksille jo rekrytointivaiheessa, että kyseessä on pilotti eikä sen tuloksia voidaan varmuudella sanoa ennen kuin koko prosessi on läpikäyty. Tulos ei mitä luultavimmin tulisi olemaan taidetta vaan taiteilijalähtöinen luova lähestymistapa esitettyyn haasteeseen.

Hankkeen taiteilija–yritys-yhteistyöprosessi mukailee Innovation Resource Moderating Tool -hankkeen Luova meri -osatoteutusta, jonka Taiteen edistämiskeskuksen läänintaiteilijat Krista Petäjäjärvi ja Annika Dahlsten kehittivät ja toteuttivat 2018-2019.

TAITEILIIJA-YRITYS-YHTEISTYÖ

PROSESSIN KOKONAISKESTO N. 5 KK

Kuviossa on kuvattu taiteilija-yritys-yhteistyön eri vaiheet prosessiin osallistuneiden tahojen kesken. Välittäjinä toimivat hanketyöntekijät ja heillä oli koko prosessin järjestelyvastuu.

Yritykset ja yritysmaatiset työpajat

Hankkeen taiteilija–yritys-yhteistyövaiheeseen etettiin sekä taiteilijoita että yrityksiä alkuvuodesta 2021. Mukaan haettiin ruokaketjuun kytköksissä olevia eteläpohjalaisia yrityksiä. Määritelmä mahdollisti laajan yritysten kirjon aina ruoan ja palveluiden tuottajista tuotantolaitteiden valmistajiin asti. Elintarvikeala valikoitui hankekumppani Turun yliopiston erityisosaaminen kautta. Samalta toimialalta tulevat yritykset voisivat prosessin edessä saada myös toisistaan kollegiaalista tukea. Prosessi oli yrityksille maksuton, mutta yritysten tuli sitoutua työpajapäiviin ja yhteisiin tapaamisiin taiteilijoiden kanssa.

Mukaan lähti kolme ennakoluulotonta eteläpohjalaista yrityskumppania: Alavuden Öljynpuristamo, Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan hotelli- ja ravintolapalvelut ja Pirjon Pakari. Koko taiteilija-yritys-yhteistyöprosessi aloitettiin kartoittamalla yritysten taiteilijoiden ratkaistavaksi tuotavia haasteita yritysmaaisissa työpajoissa. Työpajat veti Kook Managementin Arto Kunnola, jonka erityisosaamista on mm. luovien alojen pääoman hyödyntäminen elinkeinoelämässä.

Ennen työpajoja yritykset saivat sähköpostitse tietopaketin, jossa avattiin hankkeen taustalla olevia keskeisiä ajatuksia; mitä taiteellisella asiantuntijuudella tarkoitetaan, miten taide voi olla osana

yritysten kehittämistyötä ja ennen kaikkea, mitä uutta sillä voidaan saavuttaa. Lisäksi yritykset saivat enakkotehtäviä, joiden avulla varmistettiin, että itse työpajat saatiin pidettyä suhteellisen napakasti noin kolmessa tunnissa. Ennakotehtävät oli rakennettu samaan muotoon kuin itse työpajoissa käsiteltävät asiat, joten rakenne oli osallistujille tuttu.

Työpajat fasilitoinut Kunnola sovelsi jokaista työpajaa enakkotehtävistä saatujen vastausten ja pohjatietojen perusteella. Osassa työpajoista ehdittiin toteuttamaan myös nopea valokuvaustehtävä, jossa haettiin tulokulmaa yrityksen haasteisiin kuvallisilla keinoilla. Kuvaamiseen käytettiin osallistujien omia matkapuhelimia. Yksi työpajoista pidettiin hybridimallina, jossa yksi osallistujista oli etäyhteyden päässä. Työpajamalli soveltui hyvin myös tämänkaltaiseen sähköiseen työskentelyyn. Yritykset siivilöivät työpajoissa jokainen kolme haastetta, joihin taiteilijat lähtivät etsimään ratkaisuja.

Koska hankkeen tulokset ovat avoimia ja kaikkien saatavilla, yrityksille myös painotettiin, että tämä tulisi huomioida myös haasteiden kartoittamisvaiheessa. Näin ollen kaikkien yritysten taiteilijoille esittämät kehittämiskohteet olivat sellaisia, etteivät ne kytkeytyneet itse yritykseen tai sen alaan vaan olivat toimialasta riippumattomia laajempia

haasteita. Haasteiden tuli myös soveltua tämänkaltaiseen taiteelliseen ratkaisumalliin. Niiden tuli olla tarpeeksi haasteellisia eikä niin itsestään selviä, että yritykset pystyisivät ne itse ratkaisemaan. Yritysten haasteista voit lukea tarkemmin luvusta ”Yritysten haasteet”.

Taiteilijat

Keväällä 2021 hankkeen taiteilija–yritys-yhteistyö vaiheeseen haettiin mukaan innokkaita ja avarakatseisia taiteilija-kehittäjiä ratkomaan yritysten haasteita luovan ajattelun ja taiteellisen asiantuntijuuden keinoin. Haku oli avoin ja valtakunnallinen. Hakemuksia saatiin riemastuttava määrä

TAITEILIIJA – KEHITTÄJÄT

- Maarit Halonen – mediataide
- Antti Hintsa – improvisaatio, valokuvataide
- Tero Hytönen – koreografia, tanssitaide
- Noora Kauppila – musiikki, monitaide
- Teemu Lehmusruus – ympäristötaide
- Henna Mantere – tekstiilitaide

melkein 70 kappaletta. Voidaan todeta, että taiteen käytölle uusissa konteksteissa on maassamme suuri joukko avarakatseisia ja ammattitaitoisia toteuttajia.

Kaikki hakeneet taiteilijat olisivat varmasti tuoneet yritysmaisyhteistyöhön uusia ja oivaltavia ratkaisuja, mutta mukaan toteutusvaiheeseen pystyttiin ottamaan ainoastaan kuusi taiteilijaa: Maarit Halonen, Antti Hintsa, Tero Hytönen, Noora Kauppila, Teemu Lehmusruus ja Henna Mantere.

Taiteilijavalinnoissa otettiin huomioon hakijan ammattitaiteilijuus, taiteenalojen monimuotoisuus

Taiteilijoiden ja hanketoimijoiden ensimmäinen tapaaminen järjestettiin virtuaalisesti toukokuussa 2021.

sekä taiteilijan näkemykset taiteellisen ajattelun hyödyntämisestä uusissa konteksteissa ja yritys yhteistyössä. Aikaisempaa kokemusta yritys yhteistyöstä ei vaadittu.

Taiteilijoiden odotettiin osallistuvan yhteisiin tilaisuuksiin yritysten kanssa sekä taiteilijoille suunnattuun työpajapäivään. Lisäksi taiteilijoiden tuli luoda ainakin yksi taiteellinen ratkaisukonsepti valitsemansa yrityksen haasteeseen. Taiteellinen ratkaisukonsepti ei tarkoittanut valmistaa ratkaisua vaan ideapaperia siitä, miten taiteilija kyseisen haasteen ratkaisisi. Ratkaisukonsepteja ei toteutettu hankkeen puolesta vaan tarkoituksena oli, että niin halutessaan yritys ostaisi konseptin toteutuksen suoraan taiteilijalta. Osallistumisesta hankkeen toimenpiteisiin taiteilijoille maksettiin palkkio ja heidän matkukulunsa korvattiin.

Taiteilijat tapasivat toisensa ja hanketyöntekijät ensimmäisen kerran toukokuussa. Tuolloin tutustuttiin puolin ja toisin ja keskusteltiin, mitä olisi luvassa. Ainoastaan taiteilijoille suunnattuja tapaamisia oli koko prosessin aikana kuusi, joista viisi toteutettiin etätapaamisina.

Taiteilijat ja yritykset tapaavat toisensa

Taiteilijat ja yritykset tapasivat ensimmäisen kerran toisensa kick-off-tilaisuudessa kesäkuun 2021 alussa. Tilaisuudessa taiteilijat esittelivät itsensä yrityksille lyhyesti yhden kalvon turvin; kuka on, mitä tekee, mikä kiinnostaa tämänkaltaisessa yritys yhteistyössä ja mitä kokee vahvuudekseen. Tämän jälkeen oli yritysten vuoro esitellä yrityksen toimialaa sekä työpajoissa kartoitetut haasteensa.

Esitysten jälkeen järjestettiin taiteilijoiden ja yritysten väliset pienryhmäkeskustelut, joissa jokaisella yrityksellä oli mahdollisuus kertoa taiteilijoille tarkemmin yrityksen haasteista ja kehittämiskohteista. Näillä viidentoista minuutin kestoisilla ”pikatreffeillä” käydyissä keskusteluissa myös taiteilijat saivat esittää vapaasti tarkentavia kysymyksiä. Taiteilijat kokivat pienryhmäkeskustelut hyvin tärkeiksi lisätiedon lähteiksi, joihin olisi voinut varata enemmän aikaa.

Yhteisen kick-off-tilaisuuden jälkeen taiteilijat lähtivät vierailuille yrityksiin, joiden aikana oli mahdollista tutustua vielä syvemmin yrityksen toimintaan, nähdä toimitilat ja kysyä vielä lisäkysymyksiä. Yritysvierailut toivat lisäulottuvuutta koko prosessiin, koska ne antoivat taiteilijoille mahdollisuuden nähdä ympäristön,

Kick-off-tilaisuudessa taiteilijat ja yritykset tapasivat toisensa ensimmäistä kertaa.

Kick-Off ke 2.6. Kalevan Navetta

TYVI - Taiteen ja yritystoiminnan välinen yhteistyö uuden liiketoiminnan mahdollistajana

Kick-off-tilaisuudessa järjestetyillä pikatreffeillä taiteilijat saivat kysyä yrityksiltä tarkentavia tietoja heille esitetyistä haasteista.
KUVA: Arto Kunnola

johon he omaa ratkaisukonseptiaan olivat luomassa.

Yrittäjät tarjosivat taiteilijoille myös mahdollisuutta ottaa yhteyttä, jos työskentelyprosessin aikana heräisi kysymyksiä. Osa taiteilijoista hyödynsikin tätä mahdollisuutta lisätiedon hankkimiseen yrityksestä.

Kick-off-päivän jälkeen taiteilijoille pidettiin ainoastaan heille suunnattu päivän mittainen työpaja. Kook Managementin Arton Kunnolan pitämän päivän aikana taiteilijat saivat opastusta muun muassa siihen, miten lähestyä yrityksiä, puhua yrityksille uskottavaa kieltä ja mitä tulee yritys yhteistyössä ottaa huomioon. Aikaisemmin sekä taiteilijoille ja yrityksille oli annettu aiheeseen liittyviä materiaaleja käyttöön, joissa taiteellisen asiantuntijuuden perusajatuksia käytiin läpi muun muassa case-esimerkein.

Taiteilijoiden työskentely ja taiteellinen ratkaisukonsepti

Taiteilijoilta edellytettiin vähintään yhden taiteellisen ratkaisukonseptin luomista yhden haasteen ratkaisemiseksi. Taiteilijat saivat valita yrityksen, minkä haastetta lähtivät ratkomaan. Aikaa ratkaisukonseptin luomiseksi oli noin kaksi kuukautta. Taiteilijoita kuitenkin evästettiin huomioimaan prosessista saatu korvaus ja suhteuttamaan työnsä määrän siihen.

Pari viikkoa kick-off-tilaisuuden jälkeen taiteilijat ja hankeryöntekijät tapasivat etäkokouksessa, jolloin jokainen taiteilija sai kertoa mitä yritysten haasteista lähtisi ratkomaan. Lisäksi kerrottiin tarkemmat määreet yrityksille tehtävän esityksen muodosta, mahdollisesta sisällöstä ja mitasta. Taiteilijat saivat halutessaan varata myös kahdenkeskisiä sparrausaikoja hankeryöntekijöiden kanssa.

Tuokioiden aikana keskusteltiin taiteilijoita askarruttavista asioista. Pääsääntöisesti pohdintaa herätti ratkaisukonseptin sisältö ja ”riittävyys”, tekniset asiat ja hinnoittelu. Sparraustuokioiden määrää ei oltu rajattu vaan taiteilijat saivat halutessaan käyttää tätä mahdollisuutta useamman kerran.

Kesän jälkeen taiteilijat tapasivat hankeryöntekijät kahdessa yhteisessä etätapaamisessa. Ensimmäisessä vapaamuotoisessa kokoontumisessa taiteilijat saivat esittää ajatuksiaan ja kysymyksiään koskien ratkaisukonseptia ja koko prosessia. Toisessa etätapaamisessa käytiin läpi taiteilijoiden konseptiesitykset. Niistä keskusteltiin ja taiteilijat saivat palautetta ja vielä kehitysehdotuksia lopullista esitystään varten. Molemmissa etätapaamisissa oli mukana myös Kook Managementin Arto Kunnola vastaamassa taiteilijoiden kysymyksiin ja pohdintoihin.

Alavuden Öljynpuristamolla toimitusjohtaja Hanna Yli-Kuhan johdolla tutustuttiin yrityksen toimintaan. Sangossa olleita rypsinsemiä päästiin myös maistamaan. Kuvassa vasemmalla Teemu Lehmusruus ja oikealla Noora Kauppila.

Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan hotellipäällikkö Merja Kivioja esitteli taiteilijoille yrityksen tiloja. Kuvassa vasemmalta Merja Kivioja, Tero Hytönen, Noora Kauppila, Maarit Halonen ja Teemu Lehmusruus.

Pirjon Pakarin toimitusjohtaja Hannu Malmivaara esittelee taiteilijoille leipomon tiloja. Kuvassa vasemmalta Tero Hytönen, Antti Hintsa, Maarit Halonen ja Henna Mantere.

Valmiit ratkaisukonseptit ja jatkoaskeleet

Taiteilijat esittelivät tekemänsä taiteelliset ratkaisukonseptit yritysten edustajien ja taiteilijoiden yhteisessä tilaisuudessa syyskuun lopussa Seinäjoella. Taiteilijoita oli kannustettu vaiheistamaan tarjottava ratkaisukonsepti. Tällöin yritysten olisi helpompi tarttua ensimmäiseen vaiheeseen ja siirtyä sitten siitä asteittain syvemmälle konseptin toteuttamisessa, jos yhteistyö sujuu ja tulokset ovat haluttuja. Tämä koettiin myös yritystoimijoiden puolelta hyväksi malliksi.

Tärkeänä huomiona havaittiin, että sen lisäksi, että taiteellisen ratkaisukonseptin sisältö tuli esitellä mahdollisimman selkeästi ja napakasti, oli esittää hinta-arvio sen toteutuksesta. Vaikka tarkkaa kustannushintaa ei voinut konseptin toteutukselle vielä tässä vaiheessa laskea, koettiin tärkeäksi,

että yritykset saisivat edes jonkinlaisen hintahaarukan, mitä toteuttaminen tulisi maksamaan.

Vaikka taiteilijat olivat suunnanneet ratkaisunsa tietylle yritykselle, olivat ne sovellettavissa useampiin muihin haasteisiin. Yritysten edustajat huomasivat tämän, ja he löysivät ideoita myös muista kuin heille suunnatuista ratkaisukonsepteista. Yrityksille painotettiin myös, että ratkaisukonsepti on muokattavissa: siitä voidaan poistaa osioita tai jotakin osiota painottaa enemmän. Konsepti oli siis vasta tarjous, jonka sisällöstä, toteuttamisesta ja lopullisesta hinnasta neuvoteltaisiin erikseen yrityksen ja taiteilijan välillä.

Yksi esitetyistä taiteellisista ratkaisukonsepteista on päätyttyä toteutukseen asti. Taiteilija Henna Mantereen Pirjon Pakarille tekemästä ratkaisukonseptista voit lukea Mantereen kirjoituksesta ”Taiteellinen ratkaisukonsepti: Identiteettikollaasi”.

Kaikista ratkaisukonsepteista voit lukea luvusta ”Odotetut ratkaisukonseptit”.

Hankkeen tiimoilta keskusteluita jatkettiin yritysten ja taiteilijoiden kesken. Suhteellisen pian esittelytilaisuuden jälkeen projektityöntekijät haastattelivat jokaisen yrityksen edustajat kahdenkeskisissä tapaamisissa, joissa prosessia käytiin läpi heidän näkökulmastaan. Kommentit, kehitysehdotukset ja huomiot kirjattiin ylös. Ratkaisukonseptien toteuttamismahdollisuuksista keskusteltiin paljon ja mikä on esteenä tai hidasteena niiden toteuttamiselle.

Myös taiteilijoiden kanssa pidettiin kaksi kaikille yhteistä etätapaamista konseptien esittelyiden jälkeen; ensimmäisessä tapaamisessa heti esittelytilaisuuden jälkeen purettiin päällimmäisiä ajatuksia ja tuntemuksia liittyen koko prosessiin. Toisessa etätuokiossa taiteilijoille kerrottiin yrityksiltä haastattelussa saatu palaute ja pohdittiin jatkoaskelia.

Taiteilija Maarit Halonen kertoo omia pohdintojaan taiteilijoille suunnatussa työpajassa. Tero Hytönen (vas.), Antti Hintsu ja Teemu Lehmusruuskuuntelevat.

YRITYSTEN HAASTEET

Nanna Rintala
projektiasiantuntija,
Turun yliopisto

Taiteilijoiden ja yritysten välinen yhteistyö on ollut Etelä-Pohjanmaalla suhteellisen tuntematon käsite, jos tarkoitetaan luovuuden hyödyntämistä yrityksen elinvoimaan kohdistuvissa haasteissa. Taiteilijoiden asiantuntijuutta osana yrityskehitystyötä on pilotoitu muualla Suomessa muutamassa hankkeessa (esimerkiksi IRM-tool-hankkeen Luova meri -osatoetutuksessa), mutta suurelta osin sen potentiaali on vielä hyödyntämättä.

Hankkeeseen osallistuminen oli yrityksille suuri hyppy tuntemattomaan. Erilaisia hankkeita yrityksille on runsaasti tarjolla ja on valittava ne, joista saatava hyöty on todellinen, joihin pystyy sitoutumaan ja käyttämään yrittäjälle kallista aikaa.

Ruoka ja siihen liittyvät palvelut yhteisenä nimittäjänä

Mukaan valittiin kolme eteläpohjalaista ruokaketjuun kytköksissä olevaa yritystä. Turun yliopisto, joka on toinen hankekumppaneista, on pitkään tehnyt työtä elintarvikekehityksen parissa alueella, joten oli luonnollista etsiä yrityksiä tämän verkoston kautta. Hankkeen kannalta oli erinomaista, että mukaan saatiin hyvin erilaiset ja erikokoiset yritykset, joissa testata taiteellisen asiantuntijuuden mahdollisuuksia.

Alavuden Öljynpuristamo on paikallisten viljelijöiden perustama, lähialueen rypsiä kylmäpuristettua öljyä valmistava pienpuristamo, jonka uudet toimitilat valmistuivat vastikään Alavudelle.

Alavuden öljynpuristamon arvoihin kuuluvat kotimaisuus, luonnollisuus ja aitous sekä toiminnan asiakaslähtöisyys, joustavuus ja avoimuus.

Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa, Eepee, on lähes 92 000 asiakasomistajan omistama vähittäiskaupan monialayritys. Sen toimintoihin kuuluvat marketkauppa, liikennekauppa, matkailu- ja ravitsemiskauppa sekä auto- ja autotarvikekauppa. Ison organisaation tarjonnasta mukaan valikoitui hotelli- ja ravintolapalvelut ja sieltä nimenomaan hotelli Vaakuna.

Pirjon Pakari on Seinäjoelta käsin johdettu, yrittäjävetoinen perheyrittäjä, joka on nopeasti laajentanut leipomo- ja kahvilatoimintaansa koko läntisen Suomen alueelle. Pirjon Pakari tarjoaa asiakkailleen

joka päivä laadukasta, käsin leivottua ja uunituoretta leipää. Paitsi perinteisestä leivästä yritys tunnetaan myös laadukkaista ja innovatiivisista Hannun 100 % gluteenittomista tuotteista.

Yritysten haasteiden sanallistaminen

Prosessi alkoi yritysten osalta yrityskohtaisella työpajalla, jossa fasilitaattori Arto Kunnolan (Kook Management) johdattamana kartoitettiin yrityksen haasteita ja sanallistettiin ne toimeksiannoiksi projektiin valituille taiteilijoille. Myöhemmin pidetyssä yritysten ja taiteilijoiden yhteisessä kick-off-tilaisuudessa taiteilijat esittelivät itsensä yrityksille ja yritykset vuorostaan esittelivät haasteensa taiteilijoille. Tutustumista täydennettiin taiteilijoiden yrityskäynnillä kaikissa kolmessa yrityksessä.

Hankkeeseen osallistuminen oli yrityksille suuri hyppy tuntemattomaan.

Taiteilijoille esitetyt haasteet tiivistettynä >>>

ALAVUDEN ÖLJYNPURISTAMON HAASTEET

1. Uudet toimitilat –visuaalisuus, sijainnin hyödyntäminen, tunnelma
Miten hyödyntää uusi näkyvä sijainti? Miten hyödyntää tarina ja tuoda se esiin? Miten siirtää sydän uusiin toimitiloihin?

2. Kuinka kertoa yrityksen tarinaa?
Yrityksellä on pitkä historia takana ja vahva osaaminen tekemisen taustalla, tarina, joka huutaa tulla kerrotuksi. Miten kirkastaa perustarina? Miten viestiä sillä faktoista ja arvoista kuluttajille, asiakkaille, tuottajille ja viljelijöille? Miten herättää tarinalla tunne?

3. Laaja omistajuus?
Yrityksen omistajakunta on laaja. Omistajissa on viljelijöitä, mutta hyvin runsaasti myös muita, pääosin lähialueen ihmisiä. Yritys kokee tämän rikkautena ja asiana mistä haluaa pitää kiinni. Omistajat ovat kuitenkin hajallaan ja passiivisia. Miten aktivoida omistajia?

Alavuden Öljynpuristamon työpaja järjestettiin osittain hybridinä. Kuvassa vasemmalta Hanna Yli-Kuha Alavuden Öljynpuristamosta, Nanna Rintala Turun yliopistosta ja työpajoja vetänyt Arto Kunnola. Linjoilla mukana oli Tuomas Olkkonen.

ETELÄ-POHJANMAAN OSUUSKAUPAN HOTELLI- JA RAVINTOLAPALVELUIDEN HAASTEET

- 1. Henkilökunnan saatavuus**
Oman työn ja työkaverin työn arvostuksen lisääminen ja henkilökunnan saatavuuden helpottaminen.
- 2. Sujuva työ ja työyhteisö**
Tavoitteena hotellin eri osastojen välinen saumaton yhteistyö, työyhteistyötytyväisyyden nostaminen haasteellisen korona-ajan jälkeen, työyhteisöllisyys, tietoisuus siitä, että olemme kaikki töissä samassa Vaakunassa.
- 3. Asiakkaiden onnellistaminen**
Miten luoda asiakaskokemukseen yllättäviä, positiivisia elementtejä, tuoda esiin paikallisuutta ja elämyksellisyyttä, niin vapaa-ajan kuin työmatkustajalle? Miten olla ja pysyä asiakkaan ykkösvalintana eli asiakaspalvelun sujuvuuden ja palvelualltiuden tärkeys.

Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan väki keskittyy työpajan antiin. Kuvassa vasemmalta Kati Keltämäki, Minna Kaski, Toni Hakala ja Merja Kivioja

PIRJON PAKARIN HAASTEET

1. Trendeihin vastaava lähileipomo

Mihin trendeihin on järkevä lähteä mukaan ja millä tavalla? Yrityksellä on halu vastata alan trendeihin ja uudistua jatkuvasti pysyäkseen elintarvikekehityksen kärjessä, joka taas auttaa vastaamaan asiakkaiden odotuksiin paremmin.

2. Elämyksellinen lähileipomo

Tavoitteena trendikäs lähileipomo, joka kiinnostaa myös nuorta, aikaansa seuraavaa ja vastuullista sukupolvea eli uuden kohderyhmän tavoittaminen. Pystyä erottautumaan kilpailijoista tarjoamalla asiakkaille jotain täysin uutta lähileipomoympäristössä, jotta jatkossa kahvilat muistettaisiin laadukkaiden tuotteiden lisäksi myös loistavasta palvelusta ja lämminhenkisestä ilmapiiristä.

3. Leipäkuskeista myyntitykkeitä

Haasteena henkilöstön tiedon, taitojen ja vahvuuksien lisääminen ja sisäisen palon sytyttäminen työhön. Leipäkuskiensa potentiaalin hyödyntäminen samalla asiakaskokemusta parantaen, mutta myös positiiviseen työilmapiiriin ja yhdessä tekemisen kehittäminen.

Arto Kunnola (vas.) auttoi yrityksiä sanallistamaan taiteilijoille esitettävät haasteet. Pirjon Pakarin Nelli Malmivaara ja Hannu Malmivaara osallistuivat yrityksensä haasteiden kartoitukseen.

ODOTETUT RATKAISUKONSEPTIT

Jenni Latva
projektipäällikkö,
Taideyliopisto

Nanna Rintala
projektiasiantuntija,
Turun yliopisto

S

Syyskuussa oli taiteilijoiden aika esitellä ratkaisukonseptejaan yrityksille. Tästä yritysten oli mahdollista jatkaa halutessaan konseptin toteutukseen asti. Jokainen yritys sai vähintään yhden ratkaisukonseptin, mutta yritykset kokivat, että saivat myös koko kokonaisuudesta ja muille räätälöidyistä

ratkaisuista paljon ideoita ja ajatuksia. Myös taiteilijoiden esityksissä tuotiin esiin mahdollisuus hyödyntää konsepteja myös muiden yritysten haasteiden ratkaisussa.

Noora Kauppilan ideoimat
Ässä-kävelyt kohtauttavat
työntekijät samanarvoisina.

Maarit Halonen – Persoona näkyväksi

Mediataiteilija Maarit Halonen osoitti ratkaisukonseptinsa Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan kahden ensimmäisen haasteen ratkaisuksi. Halosen Persoona näkyväksi -taiteellisessa ratkaisukonseptissa asetetaan työntekijät keskiöön muutokuvan, ystäväkirjan ja henkilötarinoiden kautta. Halonen järjestäisi vuorovaikutteisen muutokuvaushetken työntekijöiden kanssa työntekijän kanssa. Lisäksi hän sitouttaisi heitä tiiviimmin yhteen täytettävän ystäväkirjan avulla, jonka kysymykset hän itse laatii. Ystäväkirja olisi jokaisen täytettävissä ja selattavissa työntekijöiden taukotilassa. Kuvaustuokioista syntyneet työntekijöiden mustavalkoiset valokuvat kehystettäisiin ja ne laitet-

taisiin esille hotellin eri tiloihin. Ehdotuksen toisessa vaiheessa poimitaan ja tarinallistetaan henkilökunnan kokemuksia vielä pidemmälle.

Prosessin myötä työntekijä saa nähdä ja kuulla tulemisen kokemuksen, tutustuu toisiin, ymmärtää paremmin arvonsa ja sitoutuu työhönsä. Vaikutuksia ovat myös työn tehostuminen ja rekrytointisäästöt. Motivoitunut ja työtään arvostava työntekijä toteuttaa yrityksen visiota ja yritys saa välineitä markkinointiinsa.

Maarit Halosen ratkaisukonseptien esittelyssä havainnollistettiin selkeästi myös konseptin muunneltavuudesta muiden yritysten haasteisiin.

**Prosessin
myötä
työntekijä saa
nähdä
ja kuulla
tulemisen
kokemuksen.**

Antti Hints - Rakennettu identiteetti

Improvisaatiota ja valokuvaa omassa taiteellisessa työssään hyödyntävän taiteilija Antti Hintsan Rakennettu identiteetti -ratkaisukonsepti vastaa useisiin Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan sanoittamiin haasteisiin. Prosessi lisäisi oman ja työkaverin työn arvostusta, pitkäjänteisempää sitoutumista työhön, työyhteistyökykyä, toimisi hengennostattajana ja kasvattaisi työyhteisöllisyyttä sekä sen tiedostamista.

Ratkaisukonseptissa hyödynnetään tarinallistamisen keinoja, jolloin siitä muodostuu yrityksen identiteetin kivijalka. Prosessin myötä määritellään myös yhteinen arvopohja, jota tahdotaan

tarinoiden välittävän. tarinat olisivat yksilö- ja kokemukertomuksia, joista nostettaisiin esille mallitarinat, jotka korostavat yksilön suoriutumista ja selviytymistä työpaikan antamien rakenteiden avulla, eikä niistä huolimatta. Tarinoiden viestiä vietäisiin eteenpäin visualisoimalla ja luomalla niille tarinamateriaali, jolle välitetään. Näille valittaisiin sopivat viestintäkanavat, joita myöden viesti välittyisi ei vain työntekijöille, mutta myös asiakkaille.

Taiteilija Antti Hintsan ratkaisukonsepti perustuu tarinallistamisen keinoihin.

**Prosessin
myötä
määritellään
myös yhteinen
arvopohja,
jota tahdotaan
tarinoiden
välittävän.**

Tero Hytönen loisi työyhteisölähettilään toimenkuvan helpottamaan työn jatkuvuutta henkilökuntavaihdosten yhteydessä.

Tero Hytönen - Työyhteisölähettiläs

Koreografi, tanssitaiteilija Tero Hytönen tarttui Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan sujuva työ ja työyhteisö -haasteeseen. Hänen Työyhteisölähettiläs-ratkaisukonseptissaan tarjotaan ratkaisua toimialan työntekijöiden vaihtuvuuteen ja sitä myötä työyhteisössä syntyvän hiljaisen tiedon katoamiseen. Tämän kaltaisessa tilanteessa on haastavaa pitää työyhteisön rakenteita yllä.

Työntekijät ovat oman työnsä ammattilaisia, ja heitä osallistamalla tulisi piirtää esiin merkitykselliset yhteistyön toteutumisen paikat. Hytönen keräisi luovien menetelmien avulla työyhteisöstä tietoa, jonka perusteella loisi työyhteisö-lähettilään tehtävänkuvan ja uuden yhteisen intra-sivuston. Työyhteisölähettiläs ja intra varmistaisivat yhteistyön

jatkuvuuden myös henkilökunnan vaihtuvuuden keskellä.

Hytönen on palastellut ratkaisukonseptinsa kolmeen vaiheeseen, jossa ensimmäisessä pidettäisiin yhteiskehittämisen työpajat henkilökunnalle. Työpajoissa työskenneltäisiin luovien menetelmien keinoin: kuvallinen dialogi, manifesti-työskentely, tarina dramaturgian keinoin, Real Time Composition (improvisaatiotyökalu rakenteiden hahmotteluun) ja Mapping. Toisessa ja kolmannessa vaiheessa edettäisiin työyhteisölähettilään tehtävän muotoiluun ja koulutukseen sekä yhteisen intra-sivun julkaisuun.

**Työntekijät
ovat oman
työnsä
ammattilaisia.**

Noora Kauppila – Ässä-kävelyt

Muusikko ja monitaiteilija Noora Kauppilan ratkaisukonsepti keskittyy Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan sujuva työ ja työyhteisö -haasteeseen. Kauppila tarjosi ratkaisuksi kolme askelista ratkaisukonseptia, josta esitteli yrityksille ensimmäisen vaiheen Ässä-kävelyt. Ne sitouttaisivat työntekijät yrityksen itse määrittämään ”Me komiat yhyres” -henkeen.

Luovat ulkoiluhetket ryhmissä, Ässä-kävelyt, kohtauttaisivat ja osallistaisivat eri osastot ja valtasuhteet samanarvoisina, syventäisivät yhteisöllisyyttä ja kirkastaisivat omia toimintatapoja yhteisössä. Samalla jokaisen persoona pääsisi esille sallivassa ilmapiirissä. Työntekijän omat toimintatavat ja paikka työyhteisössä kirkastuisivat ja henkiloistö oppisi täydentämään toinen toisiaan. Luovien

ulkoiluhetkien aikana tehtäisiin ääni- ja liikeharjoituksia, pelataan, leikitään, rentoudutaan sekä keskustellaan ja havainnoidaan taiteen avulla.

Ässä-kävelyt olisivat Kauppilan kolmen askeleen ratkaisukonseptin ensimmäinen vaihe, jota seuraisivat Taiteilijan TET – Ulkopuolinen havainnoija Vaakunassa sekä Roolipeili, jossa tehtäisiin työyhteisötaidetta. Vaiheet ovat toisistaan riippumattomia, joten niistä voidaan toteuttaa mikä tahansa ja missä järjestyksessä tahansa.

Ässä-kävelyt olisivat Noora Kauppilan kolmen askeleen ratkaisukonseptin ensimmäinen vaihe.

KOLMEN ASKELEEN RATKAISUKONSEPTI

sitouttaa "me komiat yhyres- henkeen"

ÄSSÄ-KÄVELYT
Luovat
ulkoiluhetket
ryhmissä

MINULTA ♥ SINULLE

TAITEILIJAN TET
Ulkopuolinen
havainnoija
Vaakunassa

KEHITÄN JA KEHITYN

ROOLIPEILI
Aktiivisesti
unelmoitua
työyhteisötaidetta

ORIGINELLISTI ORIGINAALI

TYVI taiteellinen ratkaisukonsepti EePee Sokos Hotel Vaakuna Noora Kauppila

Sitouttaminen
"Me komiat
yhyres"
-henkeen.

Lehmusruusun ratkaisukonseptissa tuodaan esiin yrityksen tarinaa bio/taiteellisin keinoin.

Teemu Lehmusruus – Ruoan biologisen ihmeellisyyden näkyväksi tekeminen

Teemu Lehmusruus on monialaisesti ympäristö-, bio- ja mediataiteen parissa työskentelevä kuvataiteilija, taiteilija-tutkija ja suunnittelija. Hänen ratkaisukonseptinsa pyrkii vastaamaan Alavuden Öljynpuristamon kysymykseen: Kuinka kertoa yrityksen tarinaa?

Lehmusruusun ratkaisukonseptissa hyödynnettäisiin bio/taiteellista tarinankerrontaa yrityksen viestinnässä. Tämä tapahtuisi ruoan biologisen alkuperän ja alkutuotannon esiin tuomisella visuaalisen taiteen keinoin. Kuluttajalle välitettäisiin viesti, että ruoantuottaja tuntee tuotteensa molekyyalitasolta ja ymmärtää tuotantoedellytykset myös ympäristökysymyksenä. Ratkaisukonseptissa kartoitettaisiin nämä seikat

ja muotoiltaisiin ne tarinalliseen ja visuaaliseen muotoon.

Tämä tulisi näkymään monella tapaa yrityksen olemuksessa – tarinan muotoilussa ja välittämisessä, myymälässä, yritystilassa, tuotepakkauksissa ja henkilöstön viihtyvyydessä. Messu- ja yritysvierailuiden esittelykäyttöön tehtävä teosluonteinen installaatio rypsiöljyn olemuksesta, tuotantotilojen julkisivutaide ja visuaalisen ilmeen täydentäminen verkkosivuilla ja muussa visuaalisessa asiakaspinnassa.

Myös Lehmusruus tarjoaa ratkaisukonseptiaan toteuttavaksi eri vaiheissa. Ensimmäisenä toteutettaisiin työpaja, jossa luotaisiin bio/taiteellinen tarina. Seuraavaksi kartoitettaisiin jatkotyö tarveperustaisesti. Se voisi sisältää esimerkiksi omistajien aktivointia tarinoiden keräämisellä, luon-

Kuinka kertoa yrityksen tarinaa?

noksen julkisivuteoksesta tai tarinan vahvistamista verkkosivuilla. Kolmantena askeleena Lehmusruus esittää julkisivutaidetta yhtiön uusiin toimitiloihin. Tämä vastaisi osaltaan myös yrityksen ensimmäiseen haasteeseen uusien toimitilojen sijainnin hyödyntämisestä.

Henna Mantere – Identiteetikollaasi

Tekstiilitaiteilija Henna Mantereen ratkaisukonsepti kohdistuu Pirjon Pakarin elämyksellinen lähi-leipomo -haasteeseen. Konseptissa taiteilija havainnoisi yritystä paikan päällä: analysoi kokemaansa, haastattelee henkilöitä sekä kirjaa ja valokuvaa vaikutelmia. Lisäksi hän keräisi aineistoa tutkimuksista ja sosiaalisesta mediasta. Näistä taiteilija koostaisi visuaalisen kollaasin, joka konkretisoisi taiteilijan havainnot.

Ratkaisukonsepti toisi yritykselle uuden näkökulman tuttuun asiaan, antaisi välineen keskustelun ja kehittämisen tueksi. Identiteetikollaasia pystyttäisiin käyttämään useissa eri yhteyksissä keskustelun ja kehitystyön pohjana. Jatkovaiheiksi taiteilija tarjoaa palvelusuunnitelman johtamista identiteetikollaasin havainnoista Pirjon Pakarin Seinäjoen kahvilaan sekä identiteetikollaasiprosessia koko Pirjon Pakariin ja sen eri toimipisteisiin.

Millainen mui

**Konseptissa
taiteilija havainnoisi
yritystä paikan päällä:
analysoi kokemaansa,
haastattelee henkilöitä
sekä kirjaa ja valokuvaa
vaikutelmia.**

Henna Mantereen identiteetikollaasi tuo yritykselle uuden näkökulman tuttuun asuaan.

Taiteilijat esittelivät
ratkaisukonseptinsa yri-
tyksille syyskuussa 2021.

PALAUTTEET JA HAVAINNOT

Jenni Latva
projektipäällikkö
Taideyliopisto

Nanna Rintala
projektiasiantuntija
Turun yliopisto

Taiteilija–yritys-yhteistyöpilotoinnissa mukana olleet yritykset olivat monella tapaa erilaisia. Mukana oli eri kokoisia yrityksiä voimakkaasti yrittäjävetoisesta monialaiseen suuryritykseen. Tämä auttoi havainnoimaan, kuinka prosessi on läpivievissä erilaisissa ja erikokoisissa yrityksissä. Tärkeäksi koettiin, että mukana on alusta niin päätöksentekijöitä kuin käytännön työn haasteineen hyvin tuntevia.

Koska aihepiiri oli tuntematon, ei yrityksillä ollut ennakko-odotuksia tulevasta. Kun ymmärrystä prosessin myötä karttui enemmän, osa yrityksistä koki, että osaisivat vastaisuudessa paremmin suunnata ja tunnistaa taiteilija-yhteistyöhön sopivat haasteet sekä nimetä oikeat henkilöt yrityksestä

viemään yhteistyötä eteenpäin. Yksi yrityksen edustaja kertoikin, että nyt prosessin läpikäyneenä, hän tietäisi minkälaisia haasteita toisi taiteilijoille ratkaistavaksi. Hän koki, etteivät osanneet hyödyntää prosessin alussa ollutta yrityskohtaista työpajaa välttämättä parhaalla mahdollisella tavalla. Heidän haarukoimansa haasteet olivat olleet liian laajoja ja abstrakteja.

Jo taiteilijoiden rekrytointivaiheessa tulleiden yhteydenottojen myötä kävi selväksi se, että taiteilijan on jollakin tasolla tunnettava yrityksen asia omakseen. Taiteilija ei jousta omista periaatteistaan, jos ne eivät kohtaa yritysten näkemysten kanssa. Tämän vuoksi hankkeessa taiteilijoille annettiin vapaus valita yritys, jonka haasteita lähtivät ratkomaan. Myös yritykset kokivat, että tämä va-

linnanvapaus näkyi ratkaisukonsepteissa, kun taiteilijat saivat keskittyä heitä kiinnostaviin haasteisiin. Osa taiteilijoista olisi ollut valmis myös siihen, että haasteet olisi jaettu taiteilijoiden kesken hanketoimijoiden johdolla.

Mielenkiintoista oli havaita, että taiteilijoille esiteltyjen haasteiden joukossa oli yksi haaste, johon taiteen tuominen taiteena olisi ollut ilmiselvä ratkaisu. Taiteilijoista ei kukaan suoraan tarttunut tähän haasteeseen vaan heistä jokainen hyödynsi konseptissaan taiteellista asiantuntijuuttaan. Tämän lisäksi taiteilijat eivät olisi arkailleet tuoda lisää taiteellista sisältöosaamista ratkaisukonseptin toteuttamisvaiheeseen esimerkiksi ostopalveluna toiselta taiteilijalta. Tämä korostaa taiteilijan asiantuntijamaista roolia.

//
**Myy ittes
pienellä
sisälle.**

Taiteilijoiden ratkaisukonseptit olivat yrityksille odotettu ja jännittäväkin paikka. Jokainen yritys sai vähintään yhden ratkaisukonseptin, mutta taiteilijoiden puheenvuoroista oli selkeästi havaittavissa, kuinka ratkaisut soveltuivat myös useampaan haasteeseen. Tästä olivat yritystenkin edustajatkin samaa mieltä, että jokaisesta ratkaisukonseptista nousi paljon ajateltavaa kaikille osapuolille. Kynnys luovan työkalun käyttönotolle ensimmäisten joukossa madaltui.

Eräässä yritysten puolelta tullessa palautteessa kerrottiin, että sen sijaan, että konseptit kohdennettiin voimakkaasti tietylle yritykselle ja tiettyyn haasteeseen, olisi ratkaisut voitu esitellä sisältölähtöisesti ja lopuksi kertoa, mihin haasteeseen tällä konseptilla tavoitellaan ratkaisua.

Kiinnostava oli myös havainto siitä, että vaikka mukana oli taiteilijoita eri taiteenaloilta, ei ratkaisukonsepteissa taiteenala tullut voimallisesti esiin. Haasteita oli ratkottu juuri taiteen alasta riippumattomalla taiteellisella asiantuntijuudella. Taiteilijan oma taiteenala oli usein mukana ratkaisukonseptissa, mutta se ei ollut sen määrittävä tekijä.

Sekä taiteilijat että yritykset olivat sitä mieltä, että yhteinen aika jäi prosessissa lyhyeksi. Koettiin, että taiteilijan aika yritykseen tutustumiseen oli liian lyhyt, eikä se ei tarjonnut mahdollisuutta taiteilijoille haastaa yritystä uusista näkökulmista. Hankkeen taiteilija–yritys-yhteistyössä taiteilijoille ratkaistaviksi tuodut haasteet oli valmiiksi etsitty ja sanallistettu yritysten omissa työpajoissa. Taiteilijapalautteesta nousikin esiin toive pitempiäaikaisesta

yhteistyöstä, jolloin taiteilija löytäisi itse yrityksen kehittämiskohteet ja asemoisi oman tekemisensä löytämäänsä. Tällä tavoin saattaisi löytyä vielä uusia ennenkokemattomia yhteistyön tapoja.

Hanketyöntekijät ovat toimineet koko prosessin ajan välittäjinä, ikään kuin tulkkeina ja oppaina kahden erilaisen alan kohtaamisessa. Tuttujen hankevetäjien opastuksessa uskallettiin sitoutua uudenlaiseen hankkeeseen, kokeilemaan ja kokemaan taiteellisen asiantuntijuuden mahdollisuuksia yritystoiminnassa. Sekä yritysten että taiteilijoiden palautteissa kävi ilmi, että tämänkaltainen taiteilija–yritys-yhteistyö olisi ollut vaikeaa ilman välittäjää. Yritysten olisi ollut vaikeaa löytää mahdollisia taiteilija-kehittäjiä, ja taiteilijoiden puolestaan olisi ollut vaikeaa myydä omaa osaamistaan yrityksille ilman välittäjätahoa.

Taiteilijat toivatkin omassa palautteessaan selkeästi esille sen, että tämänkaltaisen taiteellisen asiantuntijuuden käytön yleistymiseksi elinkeinoelämässä, tulisi taiteilijan ja yrityksen välillä olla välittäjä. Esimerkiksi agenttuuri, joka ymmärtäisi molempia aloja ja niiden erityispiirteitä. Ymmärrettävästi taiteilijat kokivat, että heidän ammattaitonsa on muualla kuin myymisessä. Taiteilijat nostivat esille myös mahdollisuuden taiteilijan toimimisesta työparina myynnin ammattilaisen tai managerin kanssa.

Yritykset joutuvat aina myös punnitsemaan riskit ja hyödyt uuden edessä. Ajankäytön tai henkilökunnan osallistamisen hintalappu saattaa moninkertaistaa ratkaisukonseptin hinnan. Hinnoittelun haastavuus loi paineita taiteilijoille, mutta yritysten suhtautuminen hinnoitteluun osoittautui maan-

// Uusi maailma ja ihan uusi vipu aivoihin.

läheisemmäksi. Hinta on vain keskustelun aloitus yritysten näkökulmasta. Eräs yritysten terveisistä taiteilijoille oli ”Myy ittes pienellä sisällä”, joka saattaisi kenties olla alku pitkäkestoiseen asiakassuhteeseen.

Prosessin edetessä havaittiin selkeästi se, että tämänkaltainen tapa hyödyntää taiteellista osaamista ja asiantuntijuutta, herättää taiteilijoissa mielenkiintoa. Kuitenkin kentällä on tällä hetkellä paljon ammattitaiteilijoita, joiden koulutuksessa ei ole asiaa huomioitu. Tälle innokkaalle joukolle olisi tärkeää järjestää mahdollisuuksia kokeilla tämänkaltaista uutta tapaa hyödyntää omaa luovaa pääomaansa uudenslaisissa perinteisen taidekentän ulkopuolella olevissa konteksteissa.

Kaikki yritysten edustajat kertoivat, että he eivät aikaisemmin olleet tienneet taiteellisen asian-

tuntijuuden käyttämisen mahdollisuudesta ja kokivat koko prosessin silmiä avaavana. Esimerkiksi fasilitaattorin pitämän yrityskohtaisen työpajan he kokivat erittäin hyödylliseksi. Se pakotti pysähtymään, fokuoimaan ja sanallistamaan yrityksen haasteita. Yritysten mukaan hanke on auttanut hahmottamaan, minkälaista asiantuntijuutta taiteilijalla on tarjota ja mihin sitä voisi hyödyntää. He kertoivat lähtevänsä mieluusti uudelleen mukaan vastaavanlaisiin toimenpiteisiin, jos sellainen tilaisuus heille tarjoutuisi.

Yhteenvetona voidaan todeta, että kaikki prosessiin osallistuneet ovat oppineet paljon. Sekä yritykset ja taiteilijat ovat pitäneet koko prosessia jo yksistäänkin arvokkaana. Toteutettu taiteilija-yrittäjä-yhteistyöpilotti vahvisti jo aikaisempia ko-

kemuksia tämänkaltaisesta yhteistyöstä, mutta se myös antoi uusia näkökulmia. Lisäksi hanke on omalta osaltaan lisännyt tietoisuutta taiteellisesta asiantuntijuudesta ja sen mahdollisuuksista yhteiskunnan eri osa-alueilla. Hankkeesta saatuja kokemuksia ja tuloksia tullaan jatkossa hyödyntämään toteuttajayliopistojen toiminnassa.

TAITEELLINEN RATKAISUKONSEPTI: IDENTITEETTIKOLLAASI

Henna Mantere
tekstiilitaiteilija, TaM

Kirjoittaja oli mukana hankkeen taiteilija-yritys-yhteistyövaiheessa.

sallistuin hankkeen taiteilija-yritys-yhteistyöhön, jossa suunnitellin taiteellisen ratkaisukonseptin kohdeyritykselle. Ratkaisukonseptini lähtökohtana oli Pirjon Pakarin leipomon esittämät kysymykset: mihin trendeihin heidän olisi mielekästä tarttua ja mihin suuntaan Pirjon Pakarin brändimielikuvaa voitaisiin kehittää. Ratkaisukonseptini Identiteetikollaasin ydinajatus oli antaa yritykselle työväline, jolla he voivat katsella tilannettaan ulkopuolisen silmin ja saada tuoretta aineistoa kehittämistyöhönsä.

Koin konseptin suunnittelun melko kimuranttina. Suunnitteluvaiheessa tarvitsin hyvän aikaa

hahmottaakseni, mitä osaamista minulla on, jota voisin soveltaa ja miten sen voi kääntää yrityksen hyödyksi. Valtaosa työstäni liittyy tekstiileihin, mutta minun oli vaikea hahmottaa, miten tekstiiliosaamista voisi yhdistää annettuihin kehittämissaasteisiin. Toisaalta olen sanonut, että minulla on muotoilijan sielu. Otin kiinni ajatuksesta, että suunnittelen ratkaisukonseptin, jossa hyödynnän muotoilijan herkkyyttä.

Muotoilutoiminnassa on sisäänrakennettu aikakäsitys, että tuotteita suunnitellaan vastaamaan tulevaisuudessa oleviin tarpeisiin ja mieltymyksiin. Kuluttajakäyttäytymisen aistiminen ja ennakointi on osa työtä ja ammattitaitoa. Esimerkiksi tuotteiden värit suunnitellaan vastaamaan tulevien sesonkien trendeihin, jotka näkyvät tällä hetkellä ehkä

// Kokeilu osoittautui ansiokkaaksi ja on ehdottomasti jatkokehittämisen arvoinen.

vasta heikkoina signaaleina. Muotoilija tarvitsee tuntosarvia niiden havaitsemiseen.

Pirjon Pakarin toimintakulttuuri ja heidän nimeämät kehittämishaasteet vaikuttivat kutsuvimmilta ja tartuin niihin. Trendiennustamisen lisäksi valinta selittyy työhistoriallani, jossa on toimeksiantoja pienille ja keskiuurille perheyriyksille. Uuden työtavan äärellä taustojen tutuus tuntui helpottavalta. Hankkeen toimesta lähtökohdat ratkaisukonseptin suunnittelulle oli pohjustettu hyvin ja valmisteltu pitkälle. Minua se auttoi oman osuuteni hallinnassa ja tehosti työskentelyäni. Lisäksi prosessi oli vuorovai-
kutteinen ja sain työnohjauksellista vastepintaa keskusteluissa Arto Kunnolan, Jenni Latvan ja Nanna Rintalan kanssa. Se tuntui ylellisyydeltä, jollaiseen yksintekijällä on liian harvoin tilaisuutta.

Hankkeessa tehdyn suunnitteluvaiheen jälkeen Pirjon Pakari tilasi minulta Identiteetikollaasin toteutuksen. Tein yrityksen toimitiloissa etnografista tutkimusta, toisin sanoen aistin, keskustelin ja tulkitsin. Vertasin kokemaani kirjalliseen lähdaineistoon. Lopputuotokseni oli kuvallinen ja sanallinen esitys. Kerroin sen avulla, miltä yritys silmälasieni läpi vaikutti, millaisia vahvuuksia ja tulevaisuuden mahdollisuuksia siinä näin.

Identiteetikollaasi haki muotoaan vielä toteuttamisvaiheenkin aikana, sitähän taiteellinen prosessi yleensäkin on. Sekä sopimusneuvottelu, että sopimuksen laadinta oli tunnustelevaa, koska kohde oli epätarkka. Työskentelyssä koin jännitystä epätavallisella maaperällä, ajoittain jopa epämu-
kavuusalueella olemisesta. Pinnistelin hahmottaakseni roolini, pitääkseni kiinni punaisesta langasta ja pystyäkseen kommunikoimaan ajatuskulkujani

toisen toimialan kielelle. Tilannettani helpotti, että Pirjon Pakarista yhteyshenkilönä toimi Nelli Malmivaara. Hänen kanssaan jaoimme yhteistä kulttuuritaustaa ja ammatillista rajapintaa, mikä teki keskustelusta soljuvaa ja antoisaa. Prosessin sujumista ja tulosten saavuttamista edisti merkittävästi, että se nautti uteliaasta ja luottavaista suhtautumista molemmilta osapuolilta.

Yhteistyöni Pirjon Pakarin kanssa toteutui lajissa, joka on vielä vakiintumaton: taiteilijan luovuus yrityskehittämisen välineenä. Kokeilu osoittautui ansiokkaaksi ja on ehdottomasti jatkokehittämisen arvoinen. Nähdäkseni Identiteetikollaasia voi soveltaa samankaltaisella tavalla muihinkin tilanteisiin. Käyttökertojen myötä sillä on edellytykset hahmottua yhä selkeämmin määritellyksi ja helpommin kommunikoitavaksi palvelutuotteeksi.

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

LEIPÄÄ - NB - BRÖD

Pirjon Pakari

LYSÖ

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon Pakari

Pirjon
PÄÄTÄ PÄÄTÖITÄ

ENNAKKOLUULOTTOMASTI UUTEEN

Tuomas Olkkonen

laadunhallinta, tuotekehitys,
Alavuden Öljynpuristamo Oy

Kirjoittaja oli mukana hankkeen
taiteilija-yritys-yhteistyövaiheessa.

sallistuminen taiteilijat ja yritykset yhdistävään TYVI-hankkeeseen oli pienelle yrityksellemme täysin uusi avaus. Myönnän suhtautuneeni hankkeeseen aluksi hiukan skeptisesti - pystyisikö se muka tarjoamaan jotain juuri Alavuden Öljynpuristamolle? Näin jälkiviisaana pieni alkunihkeys saattoi lopulta olla hyväkin asia - yrityksemme pääsi hyppäämään mukaan ilman raskaita ennakko-odotuksia.

Konkreettinen tekeminen alkoi kesän kynnyksellä itsetutkiskelulla. Hankkeen koordinoimassa työpajassa mietimme, mihin yrityksen haasteisiin tai kysymyksiin taiteilijoiden tulisi työssään vastata. Työpajan vetäjät joutuivat ensin tosissaan

Alavuden Öljynpuristamon toimitusjohtaja Hanna Yli-Kuha (oik.) ja Tuomas Olkkonen kuuntelivat mielenkiinnolla taiteilijoiden ratkaisukonseptiesityksiä.

töihin sparratessaan yrityksemme alkujäykkiä osallistujia kohti luovaa tilaa, mutta iltapäivällä meillä oli jo käsissämme selkeä lista haasteita.

Hankkeeseen osallistuvat taiteilijat pääsivät tutustumaan yrityksiin ja niiden tunnistamiin haasteisiin alkukesällä. Perehtymiseen oli varattu aikaa taiteilijoille melko rajallisesti tässä hankkeessa, joten pohdin jo ennakkoon realistisia mahdollisuuksia töiden toteutusten onnistumiseen.

Syksyllä koittava ratkaisukonseptien esittelyiltapäivä osoittautui lopulta piristäväksi ja antoisaksi, ja jälkikäteen huomasin inspiroituneeni esityksistä paljon. Erityisen iloinen olin siitä, että yksi hankkeeseen osallistuvista taiteilijoista oli tarttunut juuri meidän toiveeseemme yrityksemme tarinan kirkas-

tamisesta. Vaikka ehdotetut ratkaisukonseptit eivät olleetkaan täysin valmiita käyttöönotettaviksi, oli niistä kaikista poimittavissa palasia minkä tahansa yrityksen käyttöön. Toteutuskelpoisuutta voisi kenties parantaa tiivistämällä yhteistyötä yritysten ja taiteilijoiden välillä.

Tapahtuman jälkeen käyty vapautunut keskustelu kertoi osaltaan yhteistyön onnistumisista. Jos hanke oli esitelty yrityksille uuden tavan toimia, oli tämänkaltaisen yhteistyö mitä ilmeisemmin uutta myös hankkeeseen osallistuneille taiteilijoille. Itselleni hankkeeseen osallistuminen opetti ennen kaikkea ennakkoluulottomuutta. Jos hanke saa joskus jatkoa, kannustan varauksetta yritysten edustajia lähtemään mukaan haastamaan itseään ja omaa ajatusmaailmaansa.

//

**Näin jälkiviisaana
pieni alkunihkeys
saattoi lopulta olla
hyväkin asia -
yrityksemme pääsi
hyppäämään mukaan
ilman raskaita
ennakko-odotuksia.**

VÄLITTÄJÄ ON YRITYKSEN LUOTTOKUMPPANI

Arto Kunnola,
yritysvalmentaja, EMBA, HHJ

Kirjoittaja veti hankkeen
yritys- ja taiteilijatyöpajoja.

Yrityskehittämisen tulevaisuuden työkaluilla voidaan muutoskyvykkyyttä eli resilienssiä kehittää nopeammin kuin yli 20 vuotta vanhoilla johtamisen tai HR-kehittämisen menetelmillä. Luovien alojen palveluiden avulla voidaan nopeuttaa tulevaisuuden työelämäntahtojen (World Economic Forum) ja resilienssin kehittämistä, ja samalla pystytään rakentamaan vahvaa tukijalkaa tulevaisuutta varten.

Vaikka luovien alojen työkalut mahdollistavat tiimin jäsenten nopean kehittymisen sekä yrityksen haastavampien ongelmien ratkaisemisen, tunnetta-

vuus on yksi merkittävimmistä luovien alojen palveluiden tuottajien haasteista. Ongelmanratkaisua etsivät yritysten päättäjät eivät vielä ole riittävän tietoisia näistä uusista mahdollisuuksista. Luovien alojen menetelmien avulla voidaan ratkaista yrityksen mutkikkaita ongelmia ja säästää merkittävästi aikaa.

Suomessa yritysten apuna välittäjinä toimii useita yksityisen sektorin luovien alojen asiantuntijoita sekä yrityskehittämisen ammattilaisia. Välittäjä hyö-

Kook Managementin Arto Kunnola kertoi taiteilijoille suunnatussa työpajassa muun muassa mitä tulee yritysyrityksessä ottaa huomioon.

dyntää liiketoiminnan kehittämisen kokemustaan sekä soveltaa parhaita esimerkkejä ja menetelmiä yhteistyöverkoston kanssa yritysten kehitysprojekteissa. Suomessa luovien alojen palveluita käytetään yrityksen kehittämisessä mm. palkituissa Great Place to Work Finland -yrityksissä.

Tulevaisuuden työkaluilla merkittävää kilpailukykyä

Nykyään luovien alojen palveluita käytetään mm. yrityksen kulttuurin, kohtaamisen ja vuorovaikutuksen kehittämisessä ja arvojen tai strategian näkyväksi tekemisessä. Luovien työkalujen avulla pystytään parantamaan yrityksen kilpailukykyä. Investoimalla luovan

alan palveluihin voidaan kehittää tulevaisuuden työelämätaitoja, nopeuttaa oppimista ja tuotekehitystä, löytää kustannussäästöjä, sekä parantaa markkina-asmaa ja liiketoimintaa. Taiteen ja yritystoiminnan välinen yhteistyö uuden liiketoiminnan mahdollistajana -hankkeeseen (TYVI) osallistuneet ammattitaiteilijat kehittivät ratkaisumalleja projektiin osallistuneille yrityksille Pirjon Pakarille, Alavuden Öljynpuristamolle sekä Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa.

Välittäjän ja fasilitaattorin havaintoja - Luova tulevaisuus

TYVI-hankkeeseen osallistuneet yritykset ovat rohkeita edelläkävijöitä. Välittäjänä toimineen Kook

Managementin tavoite hankkeessa oli perehdyttää osallistuva yritys luovien alojen mahdollisuuksiin sekä fasilitoida työpajat elintarviketeollisuuden sektorin yrityksen kehitystarpeiden löytämiseksi. Jokaiselta yritykseltä valittiin kolme yrityksen tärkeintä kehitystarvetta ammattitaiteilijoille ratkaistavaksi. Ammattitaiteilijat saivat koulutusta palveluiden myyntiin ratkaisumyynnin menetelmien avulla, yritystostajan näkökulmaan ja palvelun hinnoitteluun.

Tulevaisuudessa yritysten toimintaympäristön muutos kiihtyy

Nykyisin elämme VUCA maailmassa. Epävarmuus (V), epävakaus (U), kompleksisuus (C) ja moni-

tulkintaisuus (A) vaikeuttavat yritysten johtamista. Lineaarinen ajattelu ei riitä, ja siksi tarvitsemme uusia työkaluja yritysten ja yhteisöjen kehittämisen avuksi. Vuonna 2021 PK-yrityksistä 27 % etsi uusia yrityksen kehittämismenetelmiä (Luovuus työelämän uudistumisessa, Taiteen edistämiskeskus, 2021). TYVI-hanke on esimerkki onnistuneesta projektista, jossa yrityksille avautui useita uusia liiketoiminnan mahdollisuuksia taiteilijoiden palveluiden kautta.

TYVI-hankkeeseen osallistuneet yritykset ovat edelläkävijöitä luovien alojen hyödyntämisessä. Onko yrityksesi seuraava?

//
TYVI-hankkeeseen osallistuneet yritykset ovat edelläkävijöitä luovien alojen hyödyntämisessä.

YHTEISET ILMIÖT

Teemu Lehmusruus
taiteilija

Kirjoittaja oli mukana hankkeen
taiteilija-yritys-yhteistyövaiheessa.

Ennen taideopintoja tein valtiotieteen kandidaatin opinnot Helsingin yliopistolla painottuen moraal- ja yhteiskuntafilosofiaan sekä kansainväliseen politiikkaan. Yksi keskeinen tulema tutkinnosta oli pitkäkestoinen pohdinta yhteiskunnan rakenteesta. Toimivatko eri toimijat aina oman ”rationaalinsa” [rationale, en., perusteet, perussyyt] mukaisesti? Ajatuksessa jokaisella yhteiskunnallisella toimijalla on omat juurisyynsä olla olemansa sellaisena kuin on, oma katsasteluaukkonsa yhteiseen tilaan.

Tyypillisesti yhteiskunnan toimijat jaetaan kolmeen sektoriin: julkiseen, yksityiseen ja ”kolman-

teen" eli vapaaehtoissektoriin tai kansalaisyhteiskuntaan. Julkisen sektorin, sanotaan tässä yhteydessä että valtion, tarkoitus on maksimoida omien etujensa toteutuminen maana kansainvälisellä pelikentällä (joka näkyy toivottavasti kansalaisten hyvinvointina ja kansainvälisen oikeuden toteutumisena). Yksityinen sektori koostuu puolestaan yrityksistä, ja niiden on tarkoitus maksimoida taloudellinen voittonsa vastaamalla kysyntään ja toisaalta luomalla sitä markkinoilla. Ja sitten on vielä tuo ”kolmas sektori”, joka näyttäytyi hyvin moninaisena, lähtökohtaisesti voittoa tavoittelemattomana, epämuodollisena, vapaaehtoisuuteen ja muiden sektorien puutteita paikkaavaan toimintaan, ja toisinaan myös puhtaasti iloon perustuvana alueena.

Asetelmaan yhdistyivät vielä politiikan teoriat, jotka korostivat henkilökohtaisen olevan poliittista

ja toivat esiin mahdollisuutta maailmantilan lähestymiseen yksilön kokemuksen kautta. Tämä yhdistelmä ohjasi minut taideopintojen pariin. Jatkoin työskentelyä samojen yhteiskunnassa olemisen kysymysten ja ilmiöiden parissa, mutta aivan toisin menetelmin. Suuria ilmiöitä ja käsitteitä edelleen lähestyen, mutta omasta kehollisesta kokemuksestani käsin. Samalla toimintani organisoituu yritysmuotoisen yhteiskunnallisen entiteetin kautta.

Tämä taustoitus kuvailee yhden yksilön kautta sitä, että yhteiskunnan eri toimijat tosiaan toimivat samalla planeetalla. Omalla kohdallani on tapahtunut klassinen teesi, antiteesi, synteesi -prosessi. Teesi oli akateemiset yhteiskuntatieteet, antiteesi oli vapaat taideopinnot, ja synteesi on halu ennakkoluulottomaan ja laaja-alaiseen tapaan lähestyä yhteiskunnassamme tapahtuvia asioita. Niihin voi

kuulua samaan aikaan asioita kuten yksilön kokemukset ja tunteet, valtion huoltovarmuus ja yritystoiminnan taloudelliset realiteetit. Asioita ei ole aina mielekästä lokeroittaa toisistaan erilleen.

Sektoriin katsomatta, itselleni kiinnostavinta toimeliaisuutta yhteiskunnassamme on sellainen, joka luo turvallisia tiloja avaaville ja jaettavissa oleville kekeiluille. Turvallisella tarkoitan tilaa, jossa uskaltaa luottaa uteliaisuuteensa. Tämä voi tarkoittaa konkreettisesti näyttely- tai teatterisalialia, jossa voi parhaimmillaan purkaa tukkivia tunteita ja nähdä maailman toisin, tarkemmin ja monimuotoisemmin. Mutta se voi myös tarkoittaa toisenlaisia väliaikaisia tiloja, monialaisia kohtaamisia, yhdessä miettimistä.

Taiteellisen toiminnan ja yritystoiminnan välistä vuorovaikutusta on monenlaista, eikä tarkoituk-

seni ole tietenkään esittää ainoaa oikeaa tapaa. On mielenkiintoista ajatella, mitä jos taide ei menetäkään yritysyhteistyössä taiteen statusta, esimerkiksi teosluonteisuutta? Mitä jos kyse ei ole ammattitaiteilijan luovuuden soveltavasta käyttämisessä ennalta määritellyn yrityksen ongelman ratkaisemiseen? Mitä jos yritys haluaa luoda uutta ajattelua, ja mahdollistaa taidetta tai taiteellista yhteistyötä, mutta rikastaa sitä kautta omaa yrityskulttuuriaan merkittäväällä tavalla? Entä, milloin puhutaan yksisuuntaisesta mesenoinnista, jossa taide on kerta kaikkiaan irrallinen yrityksen omasta toiminnasta eikä varsinaista vuorovaikutusta synny? Isommalla yrityksellä voi olla esimerkiksi taidesäitiö, joka pitää taidekokoelmaa ja rahoittaa uusia teoksia, mutta ei välttämättä ole missään sen vahvemmassa vuorovaikutuksessa varsinaisen yritystoiminnan tai -kulttuurin suhteen.

Pääasia on minun katsannossani tämä: taiteen ja yritystoiminnan vuorovaikutus on kiinnostavaa, kun taiteilija on tarpeeksi vahva pitämään ammatti-identiteettinsä ja suojelemaan taiteen integriteettiä. Vahvan ja innovatiivisenkin yrityksen kulttuuri voi olla hyvin konservatiivista ja brändisuojelevaista. Vaikka tämä on toki ymmärrettävää ja usein kenties tarpeellistakin, on vaarana että juuri se ‘jokin vieras’ elementti, kuten yllä oleva näkökulma, kriittisen mutta rakentavan kokemuksen esiintuonti tai visuaalisesti toisenlainen muotoilu jää tekemättä, jos yhteistä luottamusta ei synny. Vaarana on myös haitta ei vain yritykselle vaan taiteelliselle toiminnalle itsessään – ei ole kummallekaan osapuolelle hyväksi, että vapaan taiteellisen ilmaisun ja brändityön rajat sumenevat katsojan silmissä.

Taiteellisen ajattelun koettelu uusissa konteksteissa, yritysyhteistyössä ja kaikenlaisissa ratkaisui-

keskeisessä toiminnassa pitää sisällään kiinnostavia mahdollisuuksia. Ehkä kiinnostavaksi sen tekeekin juuri se, että mitään yleispätevää ja yksiselitteistä määritelmää on vaikea tai jopa epämielikästä luokitella. Jokainen dialoginen asetelma on omanlaisensa.

Olen toistuvasti huomannut ainakin kaksi keskeistä yleistä tapahtumakulkua uusissa konteksteissa toimiessa: ei-asiantuntevan ajattelun luovuus (*ks. esim. Ron Broglio, 2011: Surface Encounters*), sekä yhteisen tuntemattoman kohtaaminen. Ei-asiantuntevan ajattelun luovuus tarkoittaa eräänlaista ennakkoluulotonta lähestymistapaa. Ei-asiantuntija ei tiedä mitä sääntöjä ja konventioita hän uudessa kontekstissa rikkoo ja voi siten keksiä jotain uutta, hänellä on eräänlaista ulkopuolisen kyvykkyyttä. Saman voi sanoa niinkin, että taitei-

lija on omassa työssään luova ongelmanratkaisija ja kiteyttäjä, mutta hänellä ei ole yhteistyössä samanaista historian ja työkuultuurin painolastia taakanaan, vaan hän tulee tilanteeseen tuoreeltaan, uteliaana, maailmaa ihmetellen.

Toisena toistuvana kokemuksena nostan esiin yhteisen tuntemattoman – monialaisessa yhteistyössä ammatilliset taustat voivat olla hyvin erilaiset, mutta vastassa on kaikille sama, tuntematon tulevaisuus, joka vaatii ratkaisuja. Ratkaisut puolestaan vaativat kuvittelua ja taiteilijat, kuten myös monet tutkijat, ovat siinä omimmillaan. Olen kokenut tämän taiteilijana eräänlaiseksi kiintopisteeksi tai kodiksi uudessa kontekstissa. En välttämättä tiedä aiheesta entuudestaan juuri mitään, mutta tiedän varmasti sen, että kaikki muutkin työskentelevät tavoittaakseen paremman ymmär-

ryksen moniulotteisesta ilmiöstä tai ratkaisun jo muotoiltuun ongelmaan. Tuntemattoman raja toimii kohtaamispaikkana.

Tiivistäen: Omassa katsannossani kiinnostavia edellytyksiä taiteelliselle toiminnalla löytyy silloin, kun operoidaan yrityksen kohtaamien ilmiöiden parissa, mutta vapaan taiteen keinoin. Eli taidetta ei nähdä mainoksena, viestinnän välineenä tai brändityökaluna, vaan aidosti kokemuksellisenä, kehollisena ja esteettisenä tapana kohdata ja jäsentää sitä maailmaa, jossa yritysikin operoi.

Yhteiskunnan sektorit saavat olla sitä mitä ne pohjimmiltaan ovatkin, mutta niiden kohtaaminen voi olla kaikkiin suuntiin tarkoituksenmukainen tapahtuma.

//

**Omassa katsannossani
kiinnostavia edellytyksiä
taiteelliselle toiminnalla
löytyy silloin, kun operoidaan
yrityksen kohtaamien
ilmiöiden parissa, mutta
vapaan taiteen keinoin.**

